

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

12 mei 1992

No. J. 927232

Directie Juridische en
Bedrijfsorganisatorische Zaken

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103) wordt het volgende gebied aangewezen: het op de bijlage bij deze regeling op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "De Deelen".
2. De aanwijzing, bedoeld in het eerste lid, gaat vergezeld van een bij deze regeling behorende toelichtende nota.

Artikel 2

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na die van haar bekendmaking in de Staatscourant.

's-Gravenhage, 12 mei 1992

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,

(w.g.) J.D. Gabor

Toelichting voor de Staatscourant.

Artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103), bepaalt dat voor de leefgebieden van de in bijlage I van de richtlijn vermelde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen getroffen worden, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.

- De -

De Lid-Staten dienen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte leefgebieden als speciale beschermingszone aan te wijzen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven. Gelijksoortige maatregelen dienen de Lid-Staten ingevolge artikel 4, tweede lid, van de richtlijn te nemen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels.

Het gebied "De Deelen" ligt in het zogenaamde lage midden van de provincie Friesland, op de grens van de gemeenten Heerenveen en Boarnsterhim. Een klein deel van het gebied ligt in de gemeente Skarsterlân. De oppervlakte van het gebied beslaat 520 hectare.

In "De Deelen" heeft zich een rijke broedvogelpopulatie gevestigd, waaronder zeldzame soorten als Purperreiger, Grauwe gans en Roerdomp. Voorts is het gebied van belang als voedsel-, rust- en ruigebied voor ganzen, watervogels en steltlopers. Tot in 1988 zijn hier nog sporen van de Visotter waargenomen. Plaatselijk komt in het wetland zeldzame schraallandvegetaties voor.

Bestuur en beheer van "De Deelen" zijn gericht op bescherming en behoud van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uiting in de status "kerngebied" in het Natuurbeleidsplan (1990), de planologische aanduiding in streek- en bestemmingsplannen en in het door de Staat gevoerde terreinbeheer.

De in de regeling genoemde kaart en toelichtende nota liggen ter inzage op de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage.

Behoort bij besluit
J. 92 7232

**TOELICHTING OP AANWIJZING "DE DEELEN" ALS SPECIALE
BESCHERMINGSZONE OP BASIS VAN DE EG-VOGELRICHTLIJN**

1. Inleiding

Het gebied "de Deelen" ligt in het zogenaamde lage midden van de provincie Friesland, op de grens van de gemeenten Heerenveen en Boarnsterhim. Een klein deel van het gebied ligt in de gemeente Skarsterlân. De oppervlakte van het gebied beslaat 520 hectare.

"De Deelen" is een laagveengebied.

Het bestaat uit een stelsel van petgaten, rietland, struweel en hooi- en graslandvegetaties. De petgaten zijn betrekkelijk jong. In de Deelen is namelijk pas vanaf het begin van deze eeuw met vervenen begonnen. Tot op de dag van vandaag wordt hier nog veen gewonnen. Daardoor zijn in de successiereeks van open water naar land verschillende stadia aanwezig. "De Deelen" vormt een van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. In vroegere eeuwen besloeg dit complex noord-west Overijssel en het lage midden van Friesland.

In het gebied "de Deelen" heeft zich een rijke broedvogelpopulatie gevestigd, waaronder zeldzame soorten als Purperreiger, Grauwe gans en Roerdomp.

Voorts is het gebied van belang als voedsel-, rust- en ruigebied voor ganzen, watervogels en steltlopers. Tot in 1988 zijn hier nog sporen van de Visotter waargenomen. Plaatselijk komen in het gebied zeldzame schraallandvegetaties voor.

Bestuur en beheer van "de Deelen" zijn gericht op bescherming en behoud van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uiting in de status "kernegebied" in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II, 1989/90, 21149, nrs.2-3), de planologische aanduiding in streek- en bestemmingsplannen en in het door de Staat gevoerde terreinbeheer.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

Het gebied heeft zijn huidige karakter en aanzien gekregen door vervening in de eerste helft van deze eeuw. Als gevolg van deze activiteit ontstond een moerasgebied met een groot oppervlak aan ondiep open water. Hierdoor werd het gebied een belangrijk biotoop voor tal van water- en moerasvogels.

Vele vogelsoorten, waaronder zeldzame soorten, broeden hier. Genoemd kunnen ondermeer worden: Grauwe gans, Purperreiger, Roerdomp, Porceleinhoen, Kolgans, Waterral, Bruine kiekendief, Baardmannetje, Buidelmees, Krakeend, Slobeend, Tafeleend, Rietzanger, Sprinkhaanrietzanger, Grutto en Watersnip.

Vergeleken met andere moerasgebieden is de broedvogeldichtheid van de Sprinkhaanrietzanger in "de Deelen" enorm groot. Volgens schatting waren in 1988 ongeveer 100 broedplaatsen per 465 hectare aanwezig. Voor Oever-, Boeren- en Gierzwaluw vormen "de Deelen" een zeer belangrijk fourageergebied.

's Winters vervult "de Deelen" een functie als pleisterplaats voor Smient, Kolgans, Grauwe gans, Wilde en Kleine zwaan en diverse eendachtigen. De vochtige graslanden van het gebied zijn tijdens de trekperioden van groot belang als pleisterplaats voor Grutto, Kempshaan en Watersnip.

Voorts worden de Visarend, Zwarte wouw, Rode wouw, Wespendif en Kwartel regelmatig in het gebied waargenomen.

3. Ligging en begrenzing van het gebied.

"De Deelen" ligt in het Lage Midden van Friesland, op de grens van de gemeenten Heerenveen en Boarnsterhim. Bij de begrenzing is aangesloten bij de huidige reservaatsgrenzen inclusief de natte tot vochtige hooi- en weilanden. Deze laatste categorie vormt een wezenlijk onderdeel van het gebied in verband met de waterhuishouding en de pleister- en foerageerfunctie voor diverse in het gebied verblijvende organismen.

Een klein deel van het gebied ligt in de gemeenten Skarsterlân. Het gebied wordt in het zuiden en oosten begrensd door de hooivaart, in het westen door het Binnenkanaal en in het noorden deels door de Nieuwe of Tweede Deel en gedeeltelijk door het veenweidegebied van veenpolder "de Deelen". De begrenzing is op bijgaande kaart aangegeven.

4. Bestuur en beheer.

Bestuur en beheer van het gebied zijn gericht op handhaving en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied. Dit komt onder meer tot uitdrukking in:

- De bestemming als "natuurgebied" in de bestemmingsplannen buitengebied van de betrokken gemeenten. De noordwestelijke graslanden zijn aangemerkt als "gebieden met landschappelijke of natuurwetenschappelijke waarde 1". Een tweetal voormalige landbouwenclaves heeft de bestemming "landbouwgebied".
- De aanduiding "natuurgebied met een belangrijke landbouwfunctie" in het streekplan van de provincie Friesland.
- De kwalificatie "overig natuurgebied van bijzondere betekenis" en "rustgebied voor watervogels en ganzen van internationale betekenis" in de Beleidsnota Landschapszorg en Natuurbeheer van de provincie Friesland.
- Het door het Staatsbosbeheer gevoerde terreinbeheer met als hoofddoelstelling het in stand houden en ontwikkelen van een uitgestrekt open moerasgebied.
- De aanduiding "kerngebied" binnen een groot "potentieel kerngebied" in het Natuurbeleidsplan (1990) van de Rijksoverheid.

Gezien de bovengenoemde op "de Deelen" van toepassing zijnde

beleidsinstrumenten alsmede gezien het door de Staat gevoerde beheer vormen de natuurwaarden en de ontwikkeling daarvan uitgangspunt van het beleid en het beheer van het gebied.

Essentieel daarbij is onder meer, dat de omvang van het gebied wordt gehandhaafd en dat het grondwaterniveau niet verder meer daalt. De natuurwaarden in het gebied zijn namelijk voor een belangrijk deel gebonden aan een relatief hoge waterstand. Een verdere daling van de waterstand, ook in de directe omgeving, zal daarom van negatieve invloed zijn op de kwaliteiten van het gebied. De waterhuishouding van het gebied zal in kwantitatieve en kwalitatieve zin blijvend moeten worden afgestemd op handhaving en ontwikkeling van genoemde waarden. In 1992 is een project gestart gericht op een integrale aanpak eutrofiëringsbestrijding. Het is belangrijk dat de landbouwenclaves in het gebied snel verworven kunnen worden.

Ook zal de in het gebied heersende rust gehandhaafd dienen te worden. Zo zal recreatief medegebruik gericht dienen te zijn op natuurbeleving en -educatie en derhalve zijn afgestemd op het karakter en de kwetsbaarheid van het gebied.

5. Gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone.

De richtlijn van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, nr. 79/409/EEG, bepaalt terzake de speciale beschermingszones het volgende:

Art.4, lid3, verplicht de overheid tot het toezenden aan de Europese Commissie van nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1, enerzijds, en in lid 2, anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.

Art. 4, lid 4, verplicht de overheid tot het nemen van passende maatregelen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden in de beschermingszones als bedoeld in de leden 1 en 2 te voorkomen, alsmede om te voorkomen dat de vogels aldaar worden gestoord, voor zover deze vervuiling, verslechtering en storing, gelet op de doelstellingen van dit artikel, van wezenlijke invloed zijn. Ook buiten deze beschermingszones zet de overheid zich in om vervuiling en verslechtering van de woongebieden te voorkomen.

Art. 12, lid 1, verplicht de overheid om de drie jaar bij de Commissie een rapport in te dienen over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens de richtlijn zijn getroffen.